

Mr Predrag POPOVIĆ*
*Fakultet bezbjednosnih nauka,
Banja Luka, viši asistent*

*Stručni rad
UDK: 343.711
Primljeno: 30. septembra 2018. god.*

KRAĐA IZ ZATVORENIH PROSTORA – KRIMINALISTIČKI ASPEKT

U ovom radu se govori o krivičnom djelu krađe iz zatvorenih prostora, koja je izvršena obijanjem i provaljivanjem. Ovo krivično djelo se pored svoje specifičnosti odlikuje stalnom zastupljenošću u društvu. Dakle, krađa iz zatvorenih prostora pogađa sve slojeve društva te iz tog razloga privlači veliku pažnju javnosti. Kao jedan od oblika teške krađe, veliku pažnju privlači način njenog izvršenja, utvrđivanje same razlike i kriterijuma razgraničenja između obijanja i provaljivanja, kao i otkrivanje izvršioca i prikupljanje dokaza. Naime, cilj ovog rada ogleda se u prikazivanju navedenih karakteristika pomenutog krivičnog djela sa kriminalističkog aspekta.

Ključne riječi: teška krađa, krađa, krivično djelo, kriminalistika, krivično pravo.

1. Uvod

Predmet ovog rada jeste krađa iz zatvorenih prostora u koje se ne može ući bez uklanjanja izvjesnih prepreka. Krađa izvršena na ovakav način je oblik teške krađe koja je izvršena obijanjem i provaljivanjem. Navedeno krivično djelo ima dugu tradiciju i zauzima važno mjesto u nauci i praksi uopšte. Brojnost, težina i društvena opasnost koju predstavlja ovo krivično djelo zahtijeva posebnu

* e-mail: predrag84@yahoo.com

pažnju kriminalistike i prakse uopšte. Pošto se navedeno djelo odnosi na pokretnu imovinu koja je u državnom ili privatnom vlasništvu, otuda je za ovu problematiku i veliki interes društva. Taj interes društva datira još od prvobitnih ljudskih zajednica.

Samim razvojem društva i nastankom prava, došlo je do detaljnijeg sagledavanja i preciznijeg određenja krivičnih djela, a samim tim i teške krađe uopšte. Za ovo krivično djelo se može reći da je staro koliko i sama civilizacija. Prve rasprave i razmišljanja o kriminalitetu uopšte nalazimo u djelima antičkih filozofa Platona i Aristotela, koji su se pored pitanja društva i državne organizacije bavili kaznama i uzrocima kriminaliteta (Marković, 2010:56). Pored njih, o kriminalitetu je govorio i rimski filozof Ciceron, koji je smatrao da je jedan od glavnih uzroka kriminaliteta nekažnjavanje.

Današnje države imaju velike probleme sa gore pomenutom vrstom delikata jer zvanične statistike mnogih zemalja često pokazuju porast njihove stope zastupljenosti. Upravo iz pomenutih razloga ovaj oblik teške krađe utiče na rad državnih organa, a sve u cilju sprečavanja i smanjenja ovog negativnog trenda. Pošto se ova djela odnose na pokretnu imovinu koja je u državnom i privatnom vlasništvu, otuda je za ovu problematiku veliki interes društva. Posebnu pažnju kod ovog krivičnog djela privlači njegov objekat radnje i zaštitni objekat, način izvršenja, kao njegovo otkrivanje i razjašnjavanje. Iz razloga boljeg shvatanja i razumjevanja ovog krivičnog djela u radu je obrađen pojam krađe (Popović, Gajić, 2013).

2. Pojam krađe

Krađa spada u krivična djela protiv pokretne imovine i ima četiri oblika: običnu krađu, krađu električne energije ili prirodnog gasa, tešku krađu i sitno djelo krađe. Radnja izvršenja krivičnog djela krađe sastoji se u oduzimanju druge tuđe pokretne stvari. Dakle, da bi se radilo o krađi, mora postojati oduzimanje imovine protiv volje onoga ko je stvarno posjeduje (Klloter, Pollock, 2006). Sam pojam oduzimanja je u tijesnoj vezi sa priteženjem nad pokretnom stvari. Pritežanje znači faktičku moć raspolaganja određenom stvari, s tim da pod faktičkom moći raspolaganja ne treba podrazumjevati fizičku vlast nad stvari u bukvalnom smislu (Atanacković, 1985:462). Kaže se da je oduzimanje dovršeno onda kada je došlo do prekidanja tuđeg pritežanja i zasnivanja pritežanja nad pokretnom stvari od strane izvršioca. Kao što je slučaj sa većinom krivičnih djela protiv imovine, krivično djelo krađe može izvršiti svako lice, što znači da kod ovog krivičnog djela ne postoje nikakva ograničenja u pogledu posebnog svojstva učinioaca. Objekat radnje jeste tuđa pokretna stvar. To znači da moraju biti ispunjena tri

uslova: 1) da se radi o stvari, 2) da je stvar pokretna i 3) da je stvar tuđa. U vezi sa prvim uslovom, pojam stvari se određuje kao predmet materijalne prirode koji može biti objekt pritežanja i koji ima određenu vrijednost. Predmet koji nema nikakvu vrijednost ne smatra se kao stvar (Popović, Vujić, 2015).

Dalje, u vezi sa uslovom da se radi o pokretnoj stvari nesporno je da pojam pokretne stvari treba shvatiti nešto šire nego u građanskom pravu, jer se pokretnom stvari smatraju i one stvari koje su dio nepokretne stvari ili joj služe, a mogu se od nje na bilo koji način odvojiti, a da se pri tom ne promjene. I u pogledu trećeg uslova potrebno je da stvar nije u svojini učinioca već u svojini nekog fizičkog ili pravnog lica. Dakle, stvar kao predmet krađe mora da bude tuđa (Čejović, 1980:280). Za stvar možemo reći da je tuđa onda kada je ona u vlasništvu drugog lica, nad kojom to lice ima faktičku moć raspolaganja. Tu nije značajno da li se ta moć raspolaganja zasniva na nekom pravnom osnovu ili je ostvarena na protivpravan način. Na subjektivnom planu kod ovog krivičnog djela mora postojati umišljaj i namjera. Dakle, kroz umišljaj se najpotpunije izražava psihički odnos učinioca prema djelu kao svom ostvarenju, njegov stav prema posljedici kao promjeni u spoljnom svijetu koja nastaje na objektu napada koju je on prouzrokovao ili doprinio njenom prouzrokovanju (Lange, 1956:180). Krivično djelo krađe se može izvršiti samo direktnim umišljajem, što znači da je učinilac bio svjestan svog djela i da je htio njegovo izvršenje. To znači da je za postojanje krivičnog djela krađe potrebno je da postoji svijest i volja da se oduzme tuđa pokretna stvar. Takođe, pored umišljaja na subjektivnom planu mora postojati i namjera da se prisvajanjem tuđe pokretne stvari sebi ili drugom pribavi protivpravna imovinska korist. Ipak, nije potrebno da je došlo do prisvajanja, a samim tim do pribavljanja protivpravne imovinske koristi, neophodno je samo da postoji namjera da se to ostvari. Namjera prisvajanja postoji u onom slučaju kada izvršilac ima namjeru da se prema stvari ponaša kao vlasnik, tj. da je koristi i da njome raspolaže. Posljedica ovog krivičnog djela jeste promjena pritežanja nad pokretnom stvari, tj. zasnivanje novog pritežanja od strane izvršioca. Nije dovoljan prekid pritežanja. Krađa je dovršena, u skladu sa teorijom aprehenzije, onda kad je zasnovano pritežanje izvršioca nad pokretnom stvari, a do tog momenta postoji pokušaj krađe (Stojanović, Perić, 2009).

Prema članu 224. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske, za krivično djelo krađe zapriječena novčana kazna ili zatvor do tri godine. Ako vrijednost ukradene stvari ne prelazi iznos od 300 KM, a učinilac je išao za tim da pribavi malu imovinsku korist, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine¹.

1 Član 224, Krivični zakonik Republike Srpske, Službeni glasnik broj 64/17.

3. Pojam zatvorenog prostora

Često pitanje koje se kod ovog oblika krađe postavlja jeste pitanje, šta se podrazumijeva pod pojmom zatvorenog prostora? Pored onih zatvorenih prostora koji su u zakonu izričito navedeni, to mogu biti i bilo koji drugi zatvoreni prostori. Zatvorenim prostorom se smatraju i objekti i predmeti kao što su kasa, ormar, kutija, sam izlog bez prodavnice odnosno prostorije, kamp prikolica, automobil i dr (Stojanović, Delić, 2013). Pošto zakonodavac nije bliže precizirao pojam zatvorenog prostora, već samo njegove najčešće oblike, s tim u vezi, postavlja se pitanje definisanja pojma zatvorenog prostora. "Pod zatvorenim prostorom treba podrazumijevati svaki prostor u koji se ne može ući bez prethodnog uklanjanja izvjesnih prepreka" (Tahović, 1955: 326). Zatvoreni prostor se u krivičnopravnom smislu određuje kao prostor koji je u vrijeme krađe zatvoren na takav način da se jasno vidi namjera korisnika prostora da određeni prostor učini zatvorenim, tako da se u ovaj prostor ne može ući bez obijanja i provaljivanja, odnosno da je zatvoren tako da se u njega može ući samo na određenom mjestu na redovan i uobičajen način. Dakle, zatvorenim prostorom se pored onog prostora kod koga su mjesta namjenjena za ulaz zatvorena spravama za zatvaranje (katanci, brave, kao i zacementirana, zakovana mjesta i sl.) smatraju i oni prostori koji su zatvoreni, ali na takav način da postoji mogućnost redovnog i uobičajenog ulaženja ili pristup prostoru na mjestima i na način predviđen za ulaženje ili za pristup (Sržentić, 1982: 494). Ovdje nije odlučujuća veličina prostora, već sama činjenica da je taj zatvoreni prostor bio namjenjen zaštititi stvari i novca od druge osobe. Zato, sam zatvoreni prostor može biti nepokretnost, a i pokretna stvar (Lazarević, 1995:592). Na primjer, do provaljivanja zatvorenog prostora je došlo kada je učinilac vozilo koje je bilo zaključano i koje predstavlja zatvoren prostor otvorio ključem do koga je došao na nedozvoljen način da bi vozilo prisvojio (VSS, Kž. 85/03 od 30. 12. 2003. godine) (Simić, Trešnjev, 2005). On se može nalaziti na površini, ali i iznad ili ispod površine zemlje i vode. Tako se zatvorenim prostorom mogu smatrati i manja ostrva (koja su u državi jednog ili više sudržalaca), dvorišta itd. Zatvorenim prostorom se mogu smatrati: ograđeno zemljište, zaključane tezge na pijaci, zaključana vojnička kasetna, zaključana auto prikolica, zaključani kofer i mnogi drugi (Trešnjev, 2005: 113).

Iz svega ovoga, jednom kraćom analizom može se vidjeti nekoliko elemenata na osnovu kojih se definiše pojam zatvorenog prostora. Prvi element se odnosi na to da su mjesta namjenjena za ulaz zatvorena spravama za zatvaranje (katancima, bravama i sl.), ili je riječ o mjestima namjenjenim za ulaz koja su zacementirana, zakovana, zapečaćena i dr. Iako je ovo jedan od ključnih elemenata za definisanje zatvorenog prostora, može se reći da je on postavljen dosta usko. Ne može se govoriti samo o mjestima namjenjenim za ulaz (tada neće postojati zatvoreni

prostor), nego je riječ o svim mjestima namjenjenim za ulaz i izlaz. Zatvoreni prostor postoji i ukoliko nisu zatvoreni prozori, ventilacioni otvori itd. Ono što je takođe bitno za njegovo postojanje jeste to da niko ne može da uđe u zatvoreni prostor protivno volji korisnika prostora. Drugi element obuhvata činjenicu da u ovaj ograđeni ili zatvoreni prostor niko ne može ući a da ne izvrši obijanje ili provaljivanje. Unošenje ovog elementa u definiciju zatvorenog prostora je bespotrebno, pošto je to već u prethodnom elementu potvrđeno da niko ne može da uđe u zatvoreni prostor protivno volji korisnika. Iz te konstatacije logično proizilazi i njegova namjera da se određeni prostor učini zatvorenim. Ta namjera korisnika koja se unosi u pojam zatvorenog prostora praktično predstavlja nepotrebno ponavljanje već pomenutog dijela definicije. Treći element se odnosi na to da u ovaj zatvoreni prostor niko ne može ući bez obijanja i provaljivanja. Dakle, ovaj dio definicije praktično predstavlja *Circulus vitiosus*². Četvrti obuhvata činjenicu da pojam zatvorenog prostora obuhvata i tzv. pokretne zatvorene prostore kao što su kase, ormani i sl., tako da i ove elemente treba unijeti u pojam zatvorenog prostora. Ukoliko na otvorenim vratima piše zabranjen ulaz, u tom slučaju nećemo govoriti o zatvorenom prostoru iz razloga što ovo u objektivnom smislu nije zatvoren prostor bez obzira na volju korisnika prostora. Takođe, zatvorenim prostorom se ne smatra ni zaključan prostor u kojem u bravi stoji ili pored vrata na vidnom mjestu visi ključ, jer je očigledno da se u ovaj prostor može ući i bez volje korisnika. I pored svega ovoga, mišljenja smo da u pogledu pojma zatvorenih prostora, pored onih koji su u zakonu izričito navedeni, to mogu biti i bilo koji drugi zatvoreni prostori, te da nema potrebe za ekstenzivnim tumačenjem pojma "prostorija", kako je ranije glasilo zakonski tekst (Stojanović, Delić, 2013).

4. Način izvršenja krađe iz zatvorenih prostora

Kada je u pitanju krađa iz zatvorenih prostora, radnja izvršenja je postavljena alternativno. Dakle, ovaj oblik teške krađe može se izvršiti na dva načina i to: obijanjem i provaljivanjem.

4.1. Krađa izvršena obijanjem

Radnju obijanja karakterišu dvije komponente i to: upotreba sile i djelimično ili potpuno uništavanje prepreke. Obijanje predstavlja nasilno prodiranje u

2 Ovo tvrdimo stoga što prilikom definisanja obijanja i provaljivanja koristimo termin zatvoreni prostor, pa tako kažemo da su radnje obijanja i provaljivanja načini ulaženja u zatvoreni proctor.

zatvorene prostore, (upotrebom fizičke snage) radi nasilnog uklanjanja prepreka u cilju ulaženja u zatvoreni prostor ili njegovog otvaranja, što po pravilu ima za posljedicu oštećenje uređaja za zatvaranje, ili čak dijelova zatvorenog prostora (Stojanović, 2009: 506). Pravno posmatrano, nije bitno o kakvom se intenzitetu sile radi. Ono što je bitno ovdje jeste da je sila takvog karaktera da za posljedicu ima uništavanje prepreke na koju se djeluje silom. Na primjer, okrivljeni koji snagom svog tijela razvali vrata, pa uđe u prostor pa iz njega oduzme pokretne stvari, čini krivično djelo teške krađe obijanjem zatvorene zgrade (OSB, Kž. 1514/99 od 11. 11. 1999. godine) (Stojanović, 2009: 91). Može se reći i da djelimično ili potpuno uništenje prepreke predstavlja takvo uništenje koje dovodi do mogućnosti da se u zatvoreni prostor uđe, ili da se zatvoreni prostor otvori. Pod ovim pojmom se može podrazumjevati i oštećenje prepreke koja za posljedicu ima mogućnost ulaženja ili otvaranja prepreke. Ovaj element je presudan u pogledu razgraničenja spoljne manifestacije između radnje obijanja i provaljivanja, što implicira da ukoliko je predmet na koji je djelovano silom djelimično ili u potpunosti uništen, postojaće radnja obijanja, a ako nije postojaće radnja provaljivanja. Ovdje je značajno napraviti presjek iz razloga što je i u radnji provaljivanja moguća upotreba sile, ali se kod provaljivanja radi o sili takvog intenziteta koja nema posljedicu uništenje ili oštećenje predmeta na koji se djeluje silom (Stojanović, 2009: 90).

U praksi se najčešće javljaju sledeći oblici provalnih krađa koje se vrše obijanjem: razvaljivanje vrata fizičkom snagom ili priručnim alatom; lomljenje cilindričnih uložaka na bravama; rezanje ili odvaljivanje katanaca ili reza na vratima; rezanje ili savijanje zaštitnih rešetaka na prozorima, balkonima i izlozima; razvaljivanje prozora fizičkom snagom i priručnim alatom; razvaljivanje kasa i čeličnih ormara, plakara i fioka raznim priručnim alatom i razvaljivanje raznih metalnih, drvenih ili plastičnih prepreka na pojedinim objektima, upotrebom fizičke snage ili odgovarajućeg alata (Bošković, Jovičić, 2002).

Obijanje zatvorenog prostora mora da bude protivno volji korisnika zatvorenog prostora. Ako to nije slučaj, ne možemo govoriti o obijanju, jer se gubi element protivpravnosti. U skladu sa tim je i situacija ukoliko neko lice uz saglasnost korisnika prostora, obije i uđe u zatvoren prostor, pa potom oduzme tuđu pokretnu stvar, neće postojati krivično djelo teške krađe, već obična krađa, pošto radnja obijanja nema svoju protivpravnu komponentu. Takođe, ovdje treba pravi razliku između obijanja zatvorenog prostora bez saglasnosti vlasnika i istog takvog obijanja, samo u vanrednim situacijama (požar, poplava, rat itd.). U drugom slučaju, tj. prilikom obijanja zatvorenog prostora bez saglasnosti vlasnika, u slučaju vanredne situacije, iako dođe do obijanja i oduzimanja tuđe pokretne stvari, ponovo se neće raditi o teškoj krađi, jer je u pitanju obična krađa, zato što

postupanje u slučaju vanrednih situacija, prilikom izvršenog obijanja isključuje protivpravnost radnje učinioca (Trešnjev, 2005: 95).

4.2. Krađa izvršena provaljivanjem

Kada se govori o provali, ono prvo na šta nas ona asocira jeste činjenica da je ona generalno povezana sa ulaženjem u privatnu kuću i krađom iz nje (Elliot, Quinn, 2006). Pod provaljivanjem se podrazumijeva ulaženje ili otvaranje zatvorenih prostora bez fizičkog oštećenja uređaja za zatvaranje, odnosno dijelova zatvorenog prostora. Npr. Otvaranje zatvorenog prozora sa njegove spoljašnje strane, odnosno sa suprotne strane od one na kojoj se to redovno čini, predstavlja ovaj oblik teške krađe, bez obzira na način i sredstvo otvaranja. Dakle, time se prepreka koja je vještački postavljena da zaštiti zatvoreni prostor, otklanja silom koja je potrebna, da se savlada otpor. U vezi s tim, nije potrebno da je upotrebljena sila tako velika da narušava supstanciju uređaja za zatvaranje već je dovoljno da je ta sila tolika, baš koliko je nužno da se prepreka otkloni, pa makar da je ista i beznačajna. Dalje, beznačajni su i način i sredstvo kojim se prepreka otklanja (VSS, od 12.04.1954. godine) (Trešnjev, 2005: 96). Ono što je karakteristično za radnju provaljivanja jeste da se za ulaženje u zatvoreni prostor ne koristi fizička snaga ili se koristi na takav način da se ne povrijeđuje supstanca predmeta na koji se djeluje. Ovdje nije bitna upotreba sile posebne jačine, ali je potrebno da učinitelac neovlašćeno ukloni postavljene prepreke za ulaženje u zatvoreni prostor na način koji pokazuje njegovu protivpravnu volju i veću društvenu opasnost (Trešnjev, 2005: 93). Dalje, sam intenzitet sile praktično je ograničen čvrstinom (elastičnošću) prepreke na koju se djeluje. Različite su situacije provaljivanja, koje se u praksi ispoljavaju najčešće u sledećim oblicima: otključavanje vrata na raznim objektima ključem, bilo originalnim ili napravljenim, pod uslovom da se to neovlašteni radi; otključavanje katanaca na vratima na isti način; otključavanje brava na vratima i katanaca pomoću specijalno napravljenog alata za tu namjenu, kao što su "češalj", krive igle", odnosno "čvake"; prokopavanje tunela ispod prepreke; uvlačenje u zatvorene prostorije kroz šahtove, dimnjake od kamina ili široke cjevi za ventilaciju; otključavanje kasa, čeličnih ormara, plakara i fioka originalnim ili drugim ključem, odnosno specijalnim napravama za namjenu i sl. (Bošković, Jovičić, 2002). Na primjer, kada izvršilac uzme ključ iz fioke radnog stola oštećenog, zatim otključa i protivpravno oduzme vozilo oštećenog (OSK, Kž. 120/07 od 13.9.2007. godine) (<http://www.sudskapraksa.com/>, 21. 10. 2017.). Specifično je pitanje prilikom upotrebe "kalauza" da li se radi o

obijanju ili provaljivanju. Kao kriterijum razgraničenja u ovom slučaju se uzima oštećenje same brave.

„Obijanje ili provaljivanje postoji i ako je učinilac redovnim putem ušao u zatvoren prostor, izvršio krađu pa onda obio ili provalio zatvoren prostor da bi iz njega izašao. Ovaj oblik teške krađe postoji i kad je krađa učinjena savladavanjem mehaničkih, elektronskih ili drugih većih prepreka da se prodre u zatvoren prostor, ali bez elemenata obijanja ili provaljivanja na primer uništenjem alarmnih uređaja ili fotočelija, upotrebom dresiranih životinja, uskakanjem kroz prozor, savladavanjem vodenih prepreka i dr.“ (Đorđević, 2011: 96). To znači da učinioci teških krađa svoje metode stalno usavršavaju i prilagođavaju, s ciljem uspješnog savladivanja raznih prepreka (Bošković, Jovičić, 2002).

5. Otkrivanje izvršioca i obezbjeđenje dokaza

Kada je u pitanju krivično djelo teške krađe, najčešći način saznanja je prijava oštećenog fizičkog ili pravnog lica. Pored toga, do saznanja se dolazi i prijavom građana, anonimnim i pseudonimnim prijavama, javnim ogovaranjem, sredstvima javnog informisanja i operativnim radom organa unutrašnjih poslova. Prilikom saznanja za postojanje krivičnog djela, potrebno je odmah preduzeti mjere na obezbjeđenju lica mjesta. Takođe, tu je neophodno da se zabrani kretanje svim licima na mjestu izvršenja krivičnog djela kako ne bi došlo do uništavanja relevantnih tragova, te sačekati dolazak uviđajne ekipe da izvrši uviđaj. Prilikom vršenja uviđaja, pažnju treba obratiti na sve vidljive tragove i mikrotragove kao i na pronađene predmete koje treba detaljno opisati i fiksirati, kako bi se na osnovu njih moglo doći do što više zlatnih pitanja kriminalistike. Na licu mjesta se mogu pronaći različiti tragovi koji potiču od izvršioca i to: tragovi papilarnih linija, stopala, dlake, krvi, izmeta, pljuvačke, noktiju, mirisa i sl. Što se tiče ostalih tragova, tu se mogu naći tragovi sredstava izvršenja, vozila, zemlje, prašine, boje i laka, stakla, odjeće, vlakna, a u određenim situacijama mogu se naći i predmeti koji potiču od učinioca (opušak cigarete, šibica, tabakera, dugmad, kapa, maramice i sl.) (Bošković, Jovičić, 2002).

Pronađeni tragovi na mjestu događaja mogu da ukažu na izvršioca, ili čak da ga identifikuju, a kad se na osnovu svih raspoloživih indicija, prije svega načina izvršenja, ali i drugih, napravi krug osumnjičenih neophodno je svim drugim operativno-taktičkim, tehničkim i istražnim mjerama i radnjama prikupljati informacije koje će ukazati na izvršioca. Tu se prije svega misli na pretres, utvrđivanje alibija, poligrafska testiranja i sl (Korajlić, 2012: 428).

Kada dođe do pronalaska tragova, primjenjuje se indicijalni metod u cilju otkrivanja izvršioca. Dakle, na osnovu prikupljenih indicijalnih činjenica, formiraju se adekvatne verzije o mogućem krugu osumnjičenih lica ili ako to nije moguće, onda o sredini iz koje bi trebalo da potiče učinilac krivičnog djela teške krađe. Takođe, neophodno je analizirati svako pojedino krivično djelo krađe i uočiti sličnosti između ranije izvršenih krivičnih djela kako bi se planirale i provjerile verzije o istim učiniocima i njihovim karakteristikama (Simonović, Pena, 2010). Što je modus operandi karakterističniji i sofisticiraniji, to je lakše odrediti krug potencijalnih učinilaca krivičnog djela i to na dva osnovna načina: pregledom kriminalističke evidencije po načinu izvršenja, kada su u pitanju već registrovani kriminalci ili određivanjem kruga lica koja bi mogla biti potencijalni izvršioci, na osnovu posla kojim se bave (npr. zavarivači, ukoliko je kasa isječena aparatom za autogeno zavarivanje, informatički stručnjaci, ukoliko je vješto otkrivena brojčana šifra za otključavanje brave) (Simonović, 2004: 593).

Prilikom otkrivanja i pronalaženja učinioca, sa njim se obavlja informativni razgovor u cilju provjere prikupljenih dokaza i činjenica, za dobijanje odgovora na zlatna pitanja kriminalistike i dolaženja do novih indicija radi potpunog razjašnjavanja i dokazivanja teške krađe. Takođe, tu je neophodno razjasniti ulogu i učešće u kriminalnoj djelatnosti svih njegovih saučesnika, kao i način podjele protivpravno stečene imovinske koristi (Bošković, Jovičić, 2002).

6. Zaključak

Na kraju ovog rada želimo istaći da se njime kroz konsultovanje optimalnog broja izvora težila prikazati i objasniti krađa iz zatvorenih prostora izvršena obijanjem i provaljivanjem. Dakle, ovaj oblik krađe je veoma specifično krivično djelo i ono je u većini zemalja, pa i našoj, među najzastupljenijim. Nema zemlje u svijetu koja se svakodnevno ne susreće sa ovim krivičnim djelima.

Da bismo što bolje razumjeli suštinu ovog krivičnog djela, u ovom radu je obrađen i pojam krađe. To je i razumljivo pošto svi oblici teške krađe sadrže elemente krivičnog djela krađe uz dodatak kvalifikatorne okolnosti u ovom slučaju obijanje i provaljivanja iz zatvorenog prostora. Dakle, potrebno je da su u pogledu radnje, objekta i namjere ostvarena obilježja krivičnog djela krađe i pomenuta kvalifikatorna okolnost koja karakteriše ovaj navedeni oblik krađe koju Krivični zakonik tretira kao oblik teške krađe.

Kada je u pitanju zatvoreni prostor, može se reći da pored onih zatvorenih prostora koji su u zakonu izričito navedeni (zatvorena zgrada, soba, kasa, ormar,

blagajna i dr.), to mogu biti i bilo koji drugi zatvoreni prostori. Ovdje se misli na one zatvorene prostore u koje se ne može ući bez nasilnog uklanjanja prepreke da se dođe do stvari.

Ono što svakodnevno privlači pažnju kod ovog oblika teške krađe jeste sam način izvršenja, kao i utvrđivanje razlike i kriterijuma razgraničenja između obijanja i provaljivanja. Tako, ukoliko je predmet na koji je djelovano silom djelimično ili u potpunosti uništen, postojaće radnja obijanja, a ako nije postojaće radnja provaljivanja. U ovom slučaju je neophodno napraviti presjek iz razloga što je i u radnji provaljivanja moguća upotreba sile, ali se kod provaljivanja radi o sili takvog intenziteta koja nema posljedicu uništenje ili oštećenje predmeta na koji se djeluje silom.

Takođe, kada je u pitanju ovo krivično djelo od velikog je značaja njegovo otkrivanje i razjašnjavanje, koje zbog specifičnosti samog krivičnog djela zahtijeva jedan sistematičan i temeljan pristup. U vezi s tim, neophodna je primjena svih operativno-taktičkih, tehničkih i istražnih mjera i radnji kako bi se razjasnilo gore navedeno krivično djelo i otkrio njegov učinilac.

Literatura

- Atanacković, D. (1985) *Krivično pravo posebni deo*, Beograd: Službeni list.
- Bošković, M., Jovičić, D. (2002) *Kriminalistika metodika*, Banja Luka: Visoka škola unutrašnjih poslova.
- Čejović, B. (1980) *Krivično pravo posebni dio*, Beograd: Privredna štampa.
- Đorđević, Đ. (2011) *Krivično pravo posebni deo*, Beograd: Kriminalističko-policijska akademija.
- Elliott, C., Quinn, F. (2006) *Criminal law*, London: Pearson Longman.
- Klloter, J. Pollock, J. (2006) *Criminal law*, University of Lousville, Texas State University-San Marcos: LexisNexis.
- Korajlić, N. (2012) *Istraživanje krivičnih djela*, Sarajevo: Pravni fakultet.
- Lange, R. (1956) *Strafgesetzbuch*, Berlin.
- Lazarević, LJ. (1995), *Komentar krivičnog zakona Republike Srbije*, Beograd: Službeni glasnik.
- Marković I. (2010) *Osnovi kriminologije*, Banja Luka: Pravni fakultet.
- Popović, P., Gajić, M. (2013) Krađa izvršena od strane više lica koja su se udružila u cilju vršenja krađa, s osvrtom na krivično pravo Republike Srpske, *Bezbjednost, policija, građani*, (3–4/13), str. 261–270.

- Popović, P., Vujić, D., Krađa izvršena iz mržnje s osvrtom na Republiku Srpsku-problemi u praksi. *Časopis za pravnu teoriju i praksu godina HIV*, (1), str. 467–475;
- Simić, I., Trešnjev, A. (2005) *Zbirka sudskih odluka iz krivičnopravne materije, šesta knjiga*. Beograd: Službeni glasnik.
- Simonović, B. (2004) *Kriminalistika*. Kragujevac: Pravni fakultet.
- Simonović, B., Pena, U. (2010) *Kriminalistika*. Istočno Sarajevo: Pravni fakultet.
- Srzentić, N. (1982) *Komentar krivičnih zakona SR Srbije, SAP Kosovo i SAP Vojvodine*. Beograd: Savremena administracija.
- Stojanović, Z. (2009) *Komentar krivičnog zakonika*. Beograd: Službeni glasnik.
- Stojanović, Z., Delić, N. (2013) *Krivično pravo posebni deo*. Beograd: Službeni glasnik.
- Stojanović, Z., Perić, O. (2009) *Krivično pravo posebni deo*. Beograd: Pravna knjiga.
- Tahović, J. (1955) *Krivično pravo posebni deo*. Beograd: Naučna knjiga.
- Trešnjev, A. (2005) *Teška krađa u teoriji i praksi*, Beograd: Intermeks.
- <http://www.sudskapraksa.com/>, stranici pristupljeno 21.10.2017. godina.

Predrag POPOVIĆ, LL.M

Faculty of Security Studies, Banja Luka, senior assistant

THEFT FROM ENCLOSED SPACES – CRIMINALISTICS ASPECT

This paper deals with the criminal offense of theft from enclosed spaces, which is done by burglary and forced entering. Apart from its specificity, this criminal offense is characterized by constant representation in society. Thus, theft from enclosed spaces affects all layers of society and for this reason draws a lot of public attention. As one of the forms of heavy theft, great attention is drawn to the method of its execution, the determination of the difference itself and the criteria of delimitation between burglary and forced entering, as well as the discovery of the perpetrator and the gathering of evidence. Namely, the aim of this paper is to present the aforementioned characteristics of the aforementioned criminal offense from the criminalistics aspect.

Key words: *heavy theft, theft, criminal offense, criminalistics, criminal law.*